

nak alkalmazása, fogalmának köre ép olyan változatos, mint az intelligenciáé (l. fent): Klages szerint, aki a jellem anyagát igyekezett kihámozni és a jellem felépítését vette közelebből szemügyre (érdekes példákkal 215. sk. II.), ez a személyiséggel egyenértékű, ugyanó a grafológiát is tudományos alapokra fektette.

Két fejezet közvetlenül érinti a pedagógiát és érdekli a pedagógust. »Az ember nevelhetősége« cím alatt először szövé teszi a környezet befolyását általánosságban; vannak egyéni élmények, ezeknél hatékonyabbak a tartós viszonyok, körülmények, még ezeknél is erősebb befolyással van a személyi környezet (család, község, közületek, hivatás, szellemi áramlatok). Ezzel kapcsolatban olvassuk: »Ma átéljük a nemzeti szociálizmus erős alakító erejét« (223), a *vallásról* pedig ennyit: »Az ember valamely felekezet tagja« (224). Ezután áttekinthetően foglalja össze a szükséges tervszerű nevelés lehetőségét, határait, eredményeit, számos az életből vett tanulságos eset kíséretében. »A személyiség központja a természeti, faji lényeg (Artung)«: végső ponton ezen fordul meg a nevelés sikere. Rendszerint túlsokat »prédikálnak« a cselekvés rovására, fontos a gyermek egyéniségének idejekorán való felismerése és a fogékony fejlődési korok felhasználása; a családi, iskolai és önnevelés mellett a pártnevelést (*Partei-erziehung*) is említi: ez ma homloktérben van, felöleli az egész ifjúságot, célja testi derekasság (*Ertüchtigung*), világnézeti és jellembeli iskolázás és nevelés. »Ez a munka része a *Führer* hatalmas, a német nép egységének megteremtésére irányuló feladatának« (231). Ez a nemzeti, sőt államilkötő és fenntartó szempont könyvünk több helyén megnyilatkozik: így a 87. lapon; ahol a kiváló tehetségek számára szervezett német vezető iskolákról (*Führerschulen*) emlékezik meg, majd még részletesebben a hazafias, önérzetes szellemtől áthatott »A német nép« című zárófejezetben, amely ezzel a mondattal végződik: »Örülünk, hogy németek vagyunk és korunk nagy alakulófélben rejló levését (*Werden*) tudatosan és cselekvően akarjuk együttélni.« (263)

A bíráló figyelmét nem kerülte el a jeles munka két kisebbrendű, mert alaki fogyatkozása. Az egyik a különböző fogalomköröknek aránytalan terjedelmű tárgyalása (pl. gyengelméjük, ikrek, ami a szerző saját kutató területeire vezethető vissza, lásd Irodalom. 271. lap). A másik az előadás egyenetlensége, amely hol népszerű, hol pedig már érinti a tudományos szintjét.

hf.

Stirnemann F.: Psychologie des neugeborenen Kindes. Zürich, 1940. Rascher 108. lap.

Stirnemann luzerni gyermekorvos munkásságával a múlt század elején megindult újszülött-lélektani vizsgálat új irányt vett. Az újszülöttek lelki jelenségeit, helyesebben a bizonyos fizikai ingerek kiváltotta hatásokat vizsgálva a szerző elveti az »objektív-lélektan« egyoldalú reflex elméletét. Megfigyeléseiből és kísérleteinek eredményeiből azt a következtetést vonja le, hogy a külső hatásokkal szemben való magatartásnak személyi jegyei

már az újszülötteknél megfigyelhetők. Közbevetőleg meg kell említenünk, hogy Stirnimann az újszülött kor meghatározásánál Finkelstein megállapítását teszi magáévá és az újszülött kort a születés utáni első 14 napra korlátozza. Felfogása a lelki-struktúra szerint lényeges vonásaiban már a születés előtt kialakul. Sőt, tagadva a postnatalis psychogenesist, azt állítja, hogy az újszülöttben az értelem legmagasabb képességei már hajlanként megvannak.

Mindazonáltal, hogy az újszülött veleszületett képességeinek ilyen nagy jelentőséget tulajdonít, a szerző nem válik a nativizmus egyoldalú hívévé, hanem a nativizmus és az empirizmus vitájában közvetítő állásfoglalást vall. Azt állítja, hogy egyik tényező sem, azaz sem az öröklött, sem a szerzett képességek nem kapcsolhatók ki a lelki fejlődés tényezői közül. A fejlődés irányát illetően voltaképpen egyik tényezőnek sem tulajdonít jelentőséget, merő a lelki élet fejlődésének irányát a biológiai követelmények szabják meg. (Ez utóbbi megállapítását valószínűleg csak a csecsemőkorra korlátozza.)

Stirnimann sem a módszer, sem pedig a megfigyelt jelenségeket illetően nem tér el jelentősen az újszülött lélektani vizsgálatok eddigi módszereitől, kutatási területeitől. Munkájának értékes, új irányt jelölő mozzanatait nem itt kell tehát keresnünk, hanem a lelki jelenségek elemzésében és értelmezésében. Következtetései ma még sok esetben merésznek tűnnek fel az újszülött lélektani vizsgálatok eddigi megállapításaihoz viszonyítva. De a lélektani kutatás más területeinek eredményeivel egybehangzanak.

Ójvári Béla.

P. Emmanuel v. Severus: Lupus von Ferrières. Gestalt und Werk eines Vermittlers antiken Geistesgutes an das Mittelalter im 9. Jahrhundert. (Beiträge zur Geschichte des alten Mönchtums und des Benediktinerordens. Heft 21.) Münster in Westfalen, 1940., 8-r., 194 lap.

E mű szerzője bencésrendi szerzetes, az 1013-ban alapított híres rajnávidéki Maria-Laach apátságban, mely ma is gazdag irodalmi munkásságáról (*Stimmen aus Maria-Laach*) ismeretes. Kiadója, kinek e mű ajánlva is van, Herwegen Ildefonz, Maria-Laach mostani jeles apátja. Tárnya Ferriéresi Lupusnak, egy 9. századbéli bencés apátnak jellemrajza és annak a működésnek ismertetése, melyet a középkorban az ókori szellemi javaknak hagyományoszerű átörökítése érdekében irodalmi úton és tanítói tevékenységével kifejtett. Lupus apátnak személye és működése már régóta sokféleképpen figyelmet keltett a tudós világ előtt. A hittudósok főleg a predestináció tana fölött a szász származású Gottschalkkal folytatott tudományos vitáját ismerik, a szentek életéről szóló irodalomban a Lupus apáttól eredő Szent Wigbert és trieri Maximin-életrajzokat becsülik nagyra. Olvasóinkat ezeknél közelebből érdeklí azonban Lupus filológiai tevékenysége, melynek jelentősége az, hogy Lupus, mint antik tartalmú kéziratok gyűjtője és kritikusa, az ókori szellemi javak átmentésében, s. ilymódon a renaissance és humanizmus előkészítésében hervadhatatlan érdemeket szerzett. Filológiai munkássága azonban az ókori írók hagyományainak történetére nézve nagyfontosságú tö-